

Vergaderjaar 2015–2016

34 485 X

**Wijziging van de begrotingsstaten van het
Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2016
(wijziging samenhangende met de
Voorjaarsnota)**

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL

Artikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet 2001 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2016 wijzigingen aan te brengen in de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Defensie (X).

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

De Minister van Defensie,
J.A. Hennis-Plasschaert

B. BEGROTINGSTOELICHTING

De departementale begroting

1. Leeswijzer

De voorliggende suppletoire begroting bevat de voorgestelde wijzigingen ten opzichte van de ontwerpbegroting 2016 van hoofdstuk X van de begroting van het Rijk.

Allereerst wordt in hoofdstuk 2 het voorstel van wet gepresenteerd met daarin de cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting. Vervolgens worden in paragraaf 2.2 de belangrijkste begrotingswijzigingen op de begroting van het Ministerie van Defensie vermeld. De verdere toelichtingen en de cijfermatige onderbouwingen van deze begrotingswijzigingen zijn terug te vinden in de paragrafen 2.3, overzicht uitgavenmutaties en 2.4, overzicht ontvangstenmutaties.

Afsluitend wordt in paragraaf 2.5, budgettaire gevolgen van beleid, inzicht gegeven in de begrotingsmutaties op artikelniveau voor de beleidsartikelen en de niet-beleidsartikelen. Per artikel is in deze paragraaf een tabel opgenomen met daarin de budgettaire gevolgen van beleid en tabellen met de uitgaven- en de ontvangstenmutaties. Per artikel worden de mutaties toegelicht.

De toelichtingen die gegeven zijn op de uitgaven gelden ook voor de verplichtingen. Alleen indien er sprake is van een groot verschil van de verplichtingenmutaties ten opzichte van de uitgavenmutaties wordt dit verschil apart toegelicht. Deze verschillen ontstaan bijvoorbeeld doordat er verplichtingen zijn aangegaan die niet tot een uitgavenmutatie leiden of door regelingen waarvoor de verplichtingen dit jaar worden aangegaan terwijl de uitgaven pas volgend jaar (of in de jaren daarna) plaatsvinden.

2. Het beleid

2.1 Voorstel van wet

Met het onderhavige wetsvoorstel wordt voorgesteld de uitgavenbegroting 2016 van het Ministerie van Defensie (X) ten opzichte van de ontwerpbegroting met een bedrag van € 57,8 miljoen te verhogen. Voor het begrotingsbedrag van de ontvangsten 2016 wordt voorgesteld dit met € 8,3 miljoen te verlagen. Dit leidt voor het Ministerie van Defensie tot een uitgavenbudget van € 8.291,8 miljoen en een ontvangstenbudget van € 260,3 miljoen. Het bedrag voor de in 2016 aan te gane verplichtingen wordt verhoogd met € 390,1 miljoen tot € 8.657,7 miljoen.

De cijfermatige aansluiting ten opzichte van de ontwerpbegroting 2016 is als volgt:

Uitgaven (in duizend euro)

Stand ontwerpbegroting 2016	€ 8.233.930
Wijzigingen 1 ^o suppletoire begroting 2016	€ 57.835
Stand begroting Defensie (X) in de Voorjaarsnota 2016	€ 8.291.765

Ontvangsten (in duizend euro)

Stand ontwerpbegroting 2016	€ 268.595
Wijzigingen 1 ^o suppletoire begroting 2016	- € 8.313

2.2 Belangrijkste begrotingswijzigingen

De belangrijkste begrotingswijziging voor deze 1e suppletoire begroting betreft de verkregen kabinetsbijdrage voor de uitvoering van het boven sectoraal loonakkoord (€ 129,6 miljoen), die via het artikel Nominaal en onvoorzien is uitgedeeld aan de defensieonderdelen. Deze zijn onder de post «bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden» verantwoord. Op de artikelen inzet, investeringen krijgsmacht en Nominaal en onvoorzien is de definitieve eindejaarsmarge ingeboekt (€ 178,7 miljoen). Dit is de overloop naar 2016 van de verplichtingen die in 2015 niet tot betaling zijn gekomen.

Op het artikel inzet is vanuit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) € 60 miljoen naar Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (BH&OS) overgeheveld. Vanuit BH&OS is hiermee de inzet van Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) gefinancierd van € 20,8 miljoen. De overige interdepartementale budgetoverhevelingen bedragen per saldo – € 4,7 miljoen. Ten slotte werken de verlaagde ontvangsten door op het uitgavenkader (– € 8,3 miljoen).

Daarnaast zijn er kasschuiven gedaan om de ramingen van investeringen en van pensioenen en SBK aan te laten sluiten op het aangepaste verloop van de uitgaven.

2.3 Overzicht uitgavenmutaties

Bedragen x € 1 miljoen (De totalen kunnen afwijken van de som van de lossen delen als gevolg van afondingen).

artikel	1	2	3,0	4	5	6	7	8,0	9	10	11	12	
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeren- ringen krijgs- macht	DMO	CDC	Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	Totaal
Begroting 2016	367,9	689,6	1.138,0	633,8	319,5	1.446,2	743,9	1.040,6	100,1	1.595,6	5,4	153,5	8233,9
Wijzigingen in samenhang met de Voorjaarsnota 2016	-78,3	35,4	76,2	39,1	33,0	-109,4	38,0	126,1	7,3	-6,7	0,0	-102,8	57,8
B. Beleidsmatige wijzigingen:													
1. Inboeken eindejaarsmarge	49,2	-28,4				79,4		9,4	1,4	36,7		50,1	178,7
2. Doonwerking EJM			-17,0	-16,3	0,4	11,9	-21,0	0,2	14,8	1,6		-58,8	-27,8
3. Spiegelen budgetten 2015	0,2	9,4	3,7	5,7	2,3		10,1	12,8	1,4	-16,3		50,2	0,0
4. Allocatie		11,5	22,7	9,2	2,5	4,0	24,4	12,5	0,0	2,7		-29,3	0,0
5. Intensivering basisgereedheid					15,7	7,5	0,8	10,7		0,7		-89,6	0,0
6. Financiering vanuit BIV	-72,3	4,5	10,5	22,0									0,0
7. BIV naar BHOS minus inzet BSB	-39,2												-39,2
8. Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		29,0	55,4	21,7	17,2		14,4	24,6		5,4		-37,9	129,6
9. Herschikken budgetten werkkostenregeling		-7,1	-15,4	-6,5	-5,5		-0,8	46,6	-10,2	-1,1			0,0
10. Herschikken korting personele exploitatie		-0,5	-0,3	1,3	-0,6		-0,2	0,4		-0,2			0,0
11. Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen		1,3	9,0	1,0	1,1	-13,7	1,9	0,1		1,5			0,0
12. Ontvlechting DGO			3,1					-5,4					0,0
13. Herschikking tussen defensie-onderdelen		-0,6	3,5	-0,6	-0,4	-10,9	12,1	7,9	-0,7	-0,4		-10,0	0,0
14. Vrijgave transitiebudget CDC								-1,7				1,7	0,0
15. Interdepartementale budget-overhevelingen	2,2		0,2	0,1	0,2	3,1	-6,9	0,5	-0,2	0,4		-4,3	-4,7
16. Doorwerking ontvangsten	-10,0	-0,6	-1,0	-0,2	-0,2	0,3	0,0	3,3		0,0			-8,3
17. Vrijgave ontvangsten MINUSMA	20,0					-200,0							20,0
18. Kasschuif herijking DIP						6,0							-200,0
19. Claim NCIA	0,0												6,0
20. Prijsbijstelling tranche 2016												16,1	16,1
20. Prijsbijstelling tranche 2016													
20. Uitdelen van de prijsbijstelling tranche 2016	0,0	1,3	1,8	1,8	0,2	2,9	3,2	3,8	0,7	0,2	0,0	-16,0	0,0
22. Loon en prijsbijstelling tranche 2016 attaches								0,5					0,5
23. Bijdrage migratieproblematiek, waaronder grensbewaking												25,0	25,0
24. Kasschuif pensioenen en SBK										-38,0			-38,0
Stand Voorjaarsnota 2016	289,6	724,9	1.214,2	672,9	352,5	1.336,8	781,9	1.166,6	107,4	1.588,9	5,4	50,6	8.291,8

Toelichting overzicht uitgavenmutaties

Beleidsmatige wijzigingen

De inspanningen van Defensie in het kader van migratie vergen veel van de organisatie. Om de extra inspanningen van onder meer de KMar en CLSK te financieren, stelt het kabinet in 2016 € 25 miljoen beschikbaar. Dit budget wordt met de 1e suppletoire wet aan de defensiebegroting toegevoegd.

In de begroting 2016 en in mijn aanvullende brief van 9 november 2015 (Kamerstuk 34 300 X, nr. 41) heb ik aangekondigd dat Defensie de komende jaren de materiële en personele gereedheid stapsgewijs zal verbeteren. De extra middelen die het kabinet hiervoor vanaf 2016 beschikbaar heeft gesteld worden aan dat doel besteed. De effecten zullen de komende jaren zichtbaar worden.

Te laag begrote ontwikkelingen in de uitgaven en lagere de ontvangsten zullen bij ongewijzigd beleid tot overrealisatie leiden. Zo heeft de stijging van de gemiddelde leeftijd van het defensiepersoneel hogere personeelsuitgaven tot gevolg en vergen hogere onderhoudskosten bij de NH90 meer uitgaven voor de materiële instandhouding. Ook de hoge dollarcoers zorgt voor extra uitgaven, terwijl de ontvangsten juist tegenvallen. Om een beheerste begrotingsuitvoering 2016 te garanderen zijn maatregelen voor 2016 onvermijdelijk. Die maatregelen zorgen ervoor dat dit jaar ongeveer twee procent minder aan gereedstellingsactiviteiten kan worden uitgegeven dan eerder voorzien. Het gaat om tijdelijke maatregelen die niettemin merkbaar zullen zijn.

Als gevolg van de maatregelen neemt bij CZSK het aantal vaardagen af en kan er minder worden geoefend in het Caribisch gebied. Het CLAS kan minder manoeefdagen produceren en het CLSK minder vliegreuren. Deze maatregelen raken vooral de mogelijkheden om operaties voort te zetten en gelijktijdig uit te voeren. De capaciteiten voor de Nederlandse bijdragen aan internationale missies en operaties blijven voor 2016 beschikbaar. Ook de aangekondigde versterking van de geoefendheid en de beoogde bijdrage aan de *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF) van de Navo gaan door. Bij de operationele commando's wordt dit jaar een groter aantal vacatures geaccepteerd door het vullingspercentage met maximaal één procent te verlagen. Schaarstecategorieën worden echter ontzien. Het tempo waarin het CZSK, het CLAS en het CLSK hun voorraden reservedelen aanvullen zal iets zakken, maar de uitgaven blijven in 2016 hoger dan in het jaar ervoor.

De maatregelen 2016 zijn nodig om de uitgaven binnen het gegeven budgettaire kader te houden. Het budgettaire kader wijzigt door deze maatregelen niet, waardoor deze maatregelen in de 1^e suppletoire begroting niet als budgetmutaties zichtbaar zijn.

1. Inboeken eindejaarsmarge

Het defensiebudget wordt verhoogd met een bedrag van € 178,7 miljoen. Dit is de overloop van uitgaven naar 2016 die in 2015 niet tot betaling zijn gekomen. Een bedrag van € 49,2 miljoen heeft betrekking op HGIS/BIV en een bedrag van € 129,5 miljoen heeft betrekking op de overige onderdelen van de Defensiebegroting.

2. Doorwerking eindejaarsmarge en 3. spiegelen budgetten 2015

Conform de Rijksbrede begrotingsregels wordt een overschrijding van het budget in enig jaar gekort op het budget van het jaar daarop. Daartegenover staat dat onderrealisatie in enig jaar wordt toegevoegd aan de begroting van het jaar daarop, zolang deze binnen de door Defensie met Financiën afgesproken regels valt. Als gevolg hiervan worden afwijkingen in de realisatie 2015 in positieve of negatieve zin gespiegeld naar het jaar 2016. Met de 2^e supplettoire begroting 2015 is van een aantal wettelijke betalingen aangegeven dat deze zijn vertraagd naar 2016. Ook bij de investeringen is sprake van vertraagde betalingen. Deze budgetten worden met de eindejaarsmarge toegekend aan de begroting 2016 van Defensie.

4. Allocatie

Het betreft onder andere budget voor het niet-operationeel dienstvervoer, implementatie van het SAP-systeem, munitie en het innovatiecentrum FRONT.

5. Intensivering basisgereedheid

Het extra budget stelt Defensie in staat de basisgereedheid van de krijgsmacht in de komende jaren stapsgewijs te verbeteren door de personele en materiële gereedheid alsmede, in beperkte mate, de geoefendheid te verhogen. Ook wordt geïnvesteerd in de ondersteuning en de bedrijfsvoering, onder meer in verwerving en IT. Een deel van het extra budget wordt gebruikt voor bijdragen aan de *Very High Readiness Joint Taskforce* (VJTF) en de verdere verdieping van internationale samenwerking. Door de verhoging van het Budget Internationale Veiligheid (BIV) worden de mogelijkheden voor de financiering van de inzet van de krijgsmacht in internationale missies verruimd. De mutaties die voorkomen uit de verdeling van de middelen over de Defensiebegroting zijn in het overzicht opgenomen (€ 90 miljoen). Het extra investeringsbudget (€ 130 miljoen) is al in de Ontwerpbegroting 2016 aan artikel 6 toegevoegd. In totaal is er € 220 miljoen toegevoegd aan de begroting 2016 van Defensie.

6. Financiering vanuit Budget Internationale veiligheid en 7. BIV naar BHOS

Na interdepartementale besluitvorming wordt er vanaf dit jaar vanuit artikel 1 € 51,5 miljoen toegedeeld aan de overige artikelen van de Defensiebegroting. Dit is onderdeel van de € 59,5 miljoen die beschikbaar is voor activiteiten ter ondersteuning van de inzet bij Defensie. Voor *vessel protection detachments* (VPD's) blijft € 8 miljoen beschikbaar op artikel 1; deze wordt daarom niet toegedeeld aan andere artikelen. Voor de overige € 51,5 miljoen gaat het om activiteiten ter ondersteuning van de inzet van de VPD's, activiteiten ten behoeve van training en capaciteitsopbouw, civiel-militaire capaciteiten, luchttransport ten behoeve van missies en operaties, een uitzendbare KMar-pool en nazorg. Daarnaast wordt er € 60 miljoen uit het BIV overgeheveld naar Buitenlandse Zaken (BZ) en BH&OS. Vanuit dit bedrag worden activiteiten op het terrein van veiligheidssectorhervorming, rechtstaatontwikkeling, capaciteitsopbouw en bescherming van diplomaten en ambassades waar dat noodzakelijk is gefinancierd.

Ten behoeve van de laatstgenoemde activiteit, die door de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten (BSB) wordt uitgevoerd, wordt € 20,8 miljoen ingezet ten behoeve van de KMar, gefinancierd door BH&OS.

Hierdoor wordt er per saldo € 72,3 miljoen uit het BIV overgeheveld naar diverse artikelen van de Defensie begroting.

8. Bijstellen formatiebudgetten n.a.v. gewijzigde arbeidsvoorwaarden

Vanuit het Ministerie van Financiën is een bijdrage verstrekt voor de dekking van het bovensectoraal loonakkoord. Daarnaast wordt een deel gefinancierd uit verlaging van pensioenpremies.

9. Herschikking budgetten werkkostenregeling

Met ingang van 2015 wordt de afdracht van de werkkostenregeling centraal afgedragen aan de Belastingdienst. Hiertoe worden de budgetten binnen Defensie gecentraliseerd.

10. Herschikking budgetten personele exploitatie

Teneinde overschrijding van het personele exploitatiebudget te vermijden, hebben de Defensieonderdelen voor een bedrag van € 18 miljoen maatregelen genomen. Deze zijn verwerkt in de 1^e supplettoire begroting 2015. Na onderzoek bleek een herverdeling van deze maatregelen over de Defensieonderdelen noodzakelijk. Deze wordt nu verwerkt.

11. Herschikken intensivering Cyber

De voorliggende mutaties betreffen de herschikking van het extra cyberbudget dat bij de intensivering bij de begroting 2015 is toegekend. Het budget voor de personele en materiële exploitatie voor Cyber wordt hierbij over de defensieonderdelen herschikt vanuit de voorlopige reservering die hiervoor op artikelonderdeel 6.3, voorzien in IV/ICT, was opgenomen.

12. Ontvlechting uitgestelde DGO

Per 01 april 2016 is Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) bij het Commando Diensten Centra (CDC) opgericht. Het budget is al eerder overgeheveld vanuit de operationele commando's (OPCO's) naar het CDC. De budgetten voor de salariskosten en de kosten woon- werkverkeer van het personeel dat tot 1 april 2016 werkzaam was bij de OPCO's worden door het CDC naar de OPCO's overgeheveld.

13. Herschikkingen tussen defensieonderdelen

Dit betreft het overhevelen van enkele activiteiten van het ene naar het andere Defensieonderdeel. De toelichting is te vinden bij de specifieke beleidsartikelen.

14. Vrijgave transitiebudget CDC

De Minister van Defensie heeft op 23 september 2015 besloten om de Uitbesteding Cateringdiensten Defensie niet in de huidige vorm voort te zetten (Kamerstuk 34 300 X nr. 5). Dit betekent dat niet zal worden overgegaan tot aanbesteding van de cateringdienstverlening in één keer, maar dat Paresto als regie-organisatie een meer geleidelijk traject met een intensievere samenwerking met de markt zal zoeken. Het hiervoor gereserveerde transitiebudget van CDC ad € 1,7 miljoen valt hiermee vrij.

15. Interdepartementale budgetoverhevelingen

De belangrijkste overboekingen betreffen de bijdrage van Buitenlandse Zaken voor de inzet Zr.Ms. Van Amstel voor de migratieproblematiek (€ 2,2 miljoen incidenteel) en de compensatie voor BTW (€ 3,4 miljoen structureel) betaald aan TNO door Economische Zaken. Defensie draagt daarnaast bij aan de dekking van extra uitgaven als gevolg van migratie (€ 3,8 miljoen voor 2016 en 2017) en aan de begroting van Veiligheid en Justitie (€ 1,8 miljoen per jaar voor de periode 2016 tot en met 2018). Het surplus eigen vermogen van het voormalige Rijksgebouwendienst (€ 1,3 miljoen) wordt teruggegeven aan de departementen. Verder betreft dit de bijdrage aan de exploitatiekosten van C2000 (landelijk communicatiesysteem voor hulpdiensten) van VenJ (– € 6,3 miljoen).

16. Doorwerking ontvangsten en 17. Vrijgave ontvangsten MINUSMA

De eerder in 2015 ontvangen bijdrage van de Verenigde Naties (VN) zorgen ervoor dat de geraamde ontvangsten voor 2016 en 2017 (– € 20 miljoen) kunnen worden verlaagd. Dit bedrag wordt vervolgens weer vrijgegeven aan het brede Budget Internationale Veiligheid (BIV). Daarnaast wordt een extra bijdrage van de VN in 2016 van € 10 miljoen verwacht vanwege de verlenging van de missie MINUSMA. Bij het CDC worden geneeskundige ontvangsten bij het CDC bijgesteld (€ 3,4 miljoen). Ten slotte werken bij de onderdelen de bijgestelde ontvangsten vanwege de compensatie van de eigen huishouding door op het uitgavenkader. In een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (november 2014) is gesteld dat de in artikel 20 Verplaatsingskostenbesluit militairen (VKBM) neergelegde eis van het voeren van een eigen huishouding, buiten beschouwing moet worden gelaten. Deze uitspraak heeft zowel invloed op de ontvangsten- als op de uitgavenbegroting van de defensieonderdelen. De defensieonderdelen worden hiervoor gecompenseerd vanuit het artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

18. Kasschuif herijking DIP

Er vindt een kasschuif plaats ten behoeve van de herijking van de investeringsplannen. De middelen komen in de jaren 2019–2021 weer beschikbaar.

19. Claim NCIA

Vanuit de resterende HGIS-eindejaarsmarge 2015 wordt € 6 miljoen beschikbaar gesteld voor de meerkosten van het *NATO Communications and Information Agency (NCIA)*. Het restant van de kosten wordt gedekt uit het investeringsplan. Van de gemeente Den Haag wordt een bijdrage van € 750.000 verwacht.

20. Prijsbijstelling tranche 2016 en 21. Utdelen prijsbijstelling tranche 2016

Dit betreft de uitkering van de prijsbijstelling 2016, die vanuit artikel 12 Nominaal en onvoorzien wordt verdeeld over de artikelen van de defensieonderdelen.

22. Loon- en prijsbijstelling tranche 2016 Attachés

Vanuit HGIS/BIV wordt de loon- en prijsbijstelling uitgekeerd voor Attachés.

23. Bijdrage migratieproblematiek, waaronder grensbewaking

De inspanningen door Defensie in het kader van migratie vragen veel van de organisatie. Om de extra inspanningen van onder meer de Koninklijke marechaussee en de Koninklijke marine te financieren, stelt het kabinet incidenteel € 25 miljoen euro beschikbaar.

24. Kasschuif pensioenen en SBK

Met een kasschuif worden de ramingen van pensioenen en SBK aangesloten op het aangepaste verloop van de uitgaven.

2.4 Overzicht ontvangstenmutaties

Overzicht ontvangstenmutaties (bedragen x € 1 miljoen)

artikel	1	2	3,0	4	5	6	7	8,0	9	10,0	11	12,0	
Omschrijving	Inzet	CZSK	CLAS	CLSK	CKMar	Investeringen krijgs- macht	DMO	CDC	Algemeen	Centraal apparaat	Geheim	Nominaal en onvoorzien	Totaal
Begroting 2016	26,8	20,0	20,5	15,8	4,6	77,6	42,9	53,6		6,8			268,6
Wijzigingen in samenhang													
1. Bijstelling verkoopopbrengsten													0,0
2. Bijstelling overige ontvangsten met de Voorjaarsnota 2016	- 10,0	- 4,3	- 1,0	- 2,6	- 0,2	0,3	0,0	9,4		0,0			- 8,3
Stand Voorjaarsnota 2016	16,8	15,6	19,5	13,2	4,4	77,9	42,9	63,1	0,0	6,8	0,0	0,0	260,3

De eerder in 2015 ontvangen bijdrage van de VN zorgen ervoor dat de geraamde ontvangsten voor 2016 en 2017 (– € 20 miljoen) kunnen worden verlaagd. Daarnaast wordt een extra bijdrage van de VN in 2016 en 2017 van € 10 miljoen verwacht vanwege de verlenging van de missie MINUSMA. Bij het CDC betreft dit met name de centralisering van de geneeskundige ontvangsten (€ 9,4 miljoen) als gevolg van de oprichting van het DGO.

2.5 Budgettaire gevolgen van beleid

Beleidsartikel 12 Nominaal en Onvoorzien

Artikel 12 Nominaal en onvoorzien (bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	153.484	– 102.843	50.641	– 126.221	– 167.552	– 268.157	– 321.811	– 328.555
Loonbijstelling								
Prijsbijstelling								
Nader te verdelen	153.484	– 102.843	50.641	– 126.221	– 167.552	– 268.157	– 321.811	– 328.555
Onvoorzien								
Totaal uitgaven	153.484	– 102.843	50.641	– 126.221	– 167.552	– 268.157	– 321.811	– 328.555

Omschrijving	mutatie 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
--------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------	-----------------

Beleidsmatige mutaties

Algemene mutaties:

Inboeken definitieve EJM		50.062				
Doorwerking eindejaarsmarge		– 58.806				
Spiegelen budgetten 2015		50.200				
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016		– 15.962	– 16.559	– 16.712	– 16.797	– 16.832
Intensivering basisgereedheid		– 89.600	– 123.100	– 176.200	– 226.200	– 272.700
– Verhogen materiële gereedheid		– 48.200	– 52.301	– 66.401	– 82.200	– 96.900
– Verhogen personele gereedheid		– 17.200	– 26.300	– 49.300	– 69.800	– 89.700
– Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering		– 13.200	– 23.500	– 30.000	– 40.700	– 51.600
– Verhogen Very High Readiness Joint Taskforce		– 10.000	– 10.000	– 10.000	– 10.000	– 10.000
– Verhogen geoefendheid		– 1.000	– 10.999	– 20.499	– 23.500	– 24.500
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		– 37.949	2.445	10.395	– 41.995	– 49.360
– Compensatie VUT Equivalent		10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
– Compensatie vakbondscontributie		– 4.300				
– Dekking formatieproblematiek		– 9.519				
– Besparing pensioenlasten ter financiering AV akkoord		33.805	33.183	32.630	31.911	31.737
– Uitdelen bovensectoraal akkoord		– 165.953	– 163.311	– 160.976	– 157.406	– 156.732
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten		– 19.860	– 21.634	– 21.209	– 20.706	– 20.493
– Herstelopslag ABP		– 8.760				
– Compensatie eigen huishouding		– 17.100				
– Risicovoorziening AOW gat		14.103	25.179	31.511	– 23.070	– 31.329
– Loonbijstelling tranche 2016		90.206	79.599	79.010	77.847	78.028
– Middelen CAO akkoord		39.429	39.429	39.429	39.429	39.429

Specifieke mutaties

Herschikking tussen defensieonderdelen		– 10.000				
Allocatie		– 29.300				
Vrijgave transitiebudget van CDC		1.700				
Prijsbijstelling tranche 2016		16.083	16.602	16.765	16.835	17.081
Migratieproblematiek, waaronder grensbewaking		25.000				
Interdepartementale budgetoverhevelingen		– 4.271	– 5.609	– 1.800		
– Bijdrage door overige departementen aan begroting VenJ		– 1.800	– 1.800	– 1.800		
– Bijdrage migratieproblematiek		– 3.802	– 3.809			
Teruggave surplus eigen vermogen voormalig RGD en FMH		1.331				

Totaal mutaties		– 102.843	– 126.221	– 167.552	– 268.157	– 321.811	– 328.555
------------------------	--	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

De Beleidsmatige Mutaties

De algemene mutaties hebben betrekking op vrijwel alle beleidsartikelen en worden onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien eenmalig toegelicht. De overige specifieke mutaties worden per beleidsartikel afzonderlijk toegelicht.

Algemene mutaties

– Inboeken definitieve eindejaarsmarge, doorwerking eindejaarsmarge en spiegelen budgetten 2015

Conform de Rijksbrede begrotingsregels wordt een overschrijding van het budget in enig jaar gekort op het budget van het jaar daarop. Daartegenover staat dat onderrealisatie in enig jaar wordt toegevoegd aan de begroting van het jaar daarop, zolang deze binnen de door Defensie met Financiën afgesproken regels valt. Als gevolg hiervan worden afwijkingen in de realisatie 2015 in positieve of negatieve zin gespiegeld naar het jaar 2016. Met de 2^e suppletioire begroting 2015 is van een aantal wettelijke betalingen aangegeven dat deze zijn vertraagd naar 2016. Ook bij de investeringen is sprake van vertraagde betalingen. Deze budgetten worden met de eindejaarsmarge toegekend aan de begroting van Defensie.

– Intensivering basisgereedheid

Het extra budget stelt Defensie in staat de basisgereedheid van de krijgsmacht in de komende jaren stapsgewijs te verbeteren door de personele en materiële gereedheid alsmede, in beperkte mate, de geoefendheid te verhogen. Ook wordt geïnvesteerd in de ondersteuning en de bedrijfsvoering, onder meer in verwerving en IT. Een deel van het extra budget wordt gebruikt voor bijdragen aan de Very High Readiness Joint Taskforce (VJTF) en de verdere verdieping van internationale samenwerking. Door de verhoging van het Budget Internationale Veiligheid (BIV) worden de mogelijkheden voor de financiering van de inzet van de krijgsmacht in internationale missies verruimd. De mutaties die voorkomen uit de verdeling van de middelen over de Defensiebegroting zijn in het overzicht opgenomen (€ 90 miljoen). Het extra investeringsbudget (€ 130 miljoen) is al in de Ontwerpbegroting 2016 aan artikel 6 toegevoegd. In totaal is er € 220 miljoen toegevoegd aan de begroting 2016 van Defensie.

Bijstellen formatiebudgetten n.a.v. gewijzigde arbeidsvoorwaarden

– VUT-equivalent

Deze mutatie betreft de meerjarige doorwerking van de mutatie die ook bij 2^e suppletioire begroting 2015 heeft plaatsgevonden. Hierbij gaat het om het effect van het stopzetten van de inhouding van het VUT-equivalent voor militaire salarissen per 1 januari 2015. De inhoudingen werden ingezet ten behoeve van de overgang naar het kapitaaldeckingsstelsel op artikel 10 Centraal apparaat. Met de mutatie worden de budgetten van defensieonderdelen gecorrigeerd voor het vervallen van de inhouding.

– Compensatie vakbondscontributie

Dit betreft de compensatie voor de vakbondscontributie voor de jaren 2015 en 2016.

– Dekking hogere formatie uitgaven

De uitgaven voor formatie zijn in 2016 hoger dan initieel verwacht. Dit wordt deels gedekt vanuit Nominaal & onvoorzien. Daarnaast zijn door de defensieonderdelen maatregelen genomen.

– Uitdelen bovensectoraal akkoord

Dit betreft de doorverdeling naar de verschillende defensieonderdelen van de meerjarige doorwerking van de loonstijging naar aanleiding van het bovensectoraal akkoord.

– Besparing pensioenlasten arbeidsvoorwaardenakkoord

Dit betreft de meerjarige doorwerking van de besparing op de pensioenlasten naar aanleiding van het bovensectoraal akkoord.

– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten

Los van het bovensectoraal akkoord is er een ontwikkeling in de pensioenlasten en sociale lasten (conform premiebrief SZW) waardoor de kosten voor de loonsommen voor de Defensieonderdelen stijgen. Hiervoor is compensatie nu uitgekeerd aan de defensieonderdelen.

– Herstelopslag ABP 2016 & kabinetsbijdrage herstelopslag ABP 2016

Het ABP voert per 1 april 2016 een herstelopslag in. In 2016 wordt een deel van de werkgeverslasten generaal gecompenseerd.

– Compensatie Eigen Huishouding

In een uitspraak van de Centrale Raad van Beroep (november 2014) is gesteld dat de in artikel 20 Verplaatsingskostenbesluit militairen (VKBM) neergelegde eis van het voeren van een eigen huishouding, buiten beschouwing moet worden gelaten. Deze uitspraak heeft zowel invloed op de ontvangsten- als op de uitgavenbegroting van de defensieonderdelen. Met deze mutatie worden defensieonderdelen hiervoor gecompenseerd vanuit het artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

– Risicovoorziening AOW gat

Het betreft de meerjarige doorwerking van de mutatie die bij 2e supplementaire wet 2015 is gedaan voor de compensatie van het AOW-gat. In het eerste deelakkoord is afgesproken dat er een voorziening wordt gecreëerd voor het oplossen van het AOW-gat. Voor 2015 – 2018 wordt dit gedekt uit de UKW (Uitkeringswet Gewezen Militairen) risicovoorzieningen op Pensioenen en Uitkeringen, maar het is structureel onderdeel van het totaal aan maatregelen in de arbeidsvoorwaarden.

– Loonbijstelling tranche 2016

Het betreft de uitgekeerde loonbijstelling tranche 2016. Deze loonbijstelling bevat de meerjarige doorwerking van het bovensectoraal akkoord, de reguliere loonbijstelling en de vergoeding voor de ontwikkeling van de sociale lasten.

– Prijsbijstelling tranche 2016 en het Utdelen prijsbijstelling 2016

Dit betreft de uitkering van de prijsbijstelling 2016, die vanuit Nominaal en onvoorzien overgeheveld is naar de defensieonderdelen. Vanuit HGIS/BIV wordt ook de loon-en prijsbijstelling uitgekeerd voor Attachés.

Specifieke mutaties voor het artikel 12 Nominaal en onvoorzien

– Herschikking tussen defensieonderdelen

Vanuit artikel Nominaal en onvoorzien zijn middelen beschikbaar gesteld ter verbetering van de IT.

– Allocatie

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. De specifieke maatregel wordt nader toegelicht bij het artikel van het desbetreffende defensieonderdeel.

– Vrijgave transitiebudget CDC

De Minister van Defensie heeft op 23 september 2015 besloten om de Uitbesteding Cateringdiensten Defensie niet in de huidige vorm voort te zetten (Kamerstuk 34 300 X nr. 5). Dit betekent dat niet zal worden overgegaan tot aanbesteding van de cateringdienstverlening in één keer, maar dat Paresto als regie-organisatie een meer geleidelijk traject met een intensievere samenwerking met de markt zal zoeken. Het hiervoor gereserveerde transitiebudget van CDC ad € 1,7 miljoen valt hiermee vrij.

– Interdepartementale budgetoverhevelingen

Defensie heeft met deze budgetoverhevelingen haar bijdrage geleverd aan de dekking van de Rijksbrede uitgaven voor migratie en voor de tekorten op de begroting van V&J.

Overige algemene mutaties

Onderstaand zijn de mutaties toegelicht die op meerdere beleidsartikelen terugkeren. Deze mutaties zijn terug te vinden in de tabellen van de betreffende beleidsartikelen.

– Herschikking intensivering Cyber

De voorliggende mutaties betreffen de herschikking van het extra cyberbudget dat bij de intensivering bij de begroting 2015 is toegekend. Het budget voor de personele en materiële exploitatie voor Cyber wordt hierbij over de defensieonderdelen herschikt vanuit de voorlopige reservering die hiervoor op artikelonderdeel 6.3 Voorzien in IV/ICT was opgenomen.

– Ontvlechting uitgestelde DGO

Per 01 april 2016 is Defensie Gezondheidszorg Organisatie (DGO) bij het Commando Diensten Centra (CDC) opgericht. Het budget is al eerder overgeheveld vanuit de operationele commando's (OPCO's) naar het CDC. De budgetten voor de salariskosten en de kosten woon- werkverkeer van het personeel dat tot 1 april 2016 werkzaam was bij de OPCO's worden door het CDC naar de OPCO's overgeheveld.

– *Financiering vanuit BIV*

Na interdepartementale besluitvorming wordt vanaf dit jaar vanuit artikel 1 Inzet € 51,5 miljoen toegedeeld aan de overige artikelen van de Defensiebegroting. Dit is onderdeel van de € 59,5 miljoen dat beschikbaar is voor activiteiten ter ondersteuning van de inzet bij Defensie. Voor VPD's blijft € 8 miljoen beschikbaar op artikel 1 en wordt daarom niet toege- deeld aan andere artikelen. Voor de overige € 51,5 miljoen gaat het om activiteiten ter ondersteuning van de inzet van de VPD's, activiteiten ten behoeve van training en capaciteitsopbouw, civiel-militaire capaciteiten, luchttransport ten behoeve van missies en operaties, een uitzendbare KMar-pool en nazorg.

– *Herschikking budgetten werkkostenregeling*

Met ingang van 2015 wordt de afdracht van de werkkostenregeling centraal afgedragen aan de Belastingdienst. Hiertoe worden de budgetten binnen Defensie gecentraliseerd.

– *Herschikking budgetten personele exploitatie*

Teneinde overschrijding van de personele exploitatiebudget te vermijden, hebben de Defensieonderdelen voor een bedrag van € 18 miljoen aan maatregelen genomen. Deze zijn verwerkt in de 1^e suppletoire begroting 2015. Na onderzoek bleek een herverdeling van deze maatregelen over de Defensieonderdelen noodzakelijk. Deze wordt nu verwerkt.

– *Bijdrage migratieproblematiek, waaronder grensbewaking*

De inspanningen door Defensie in het kader van migratie vragen veel van de organisatie. Om de extra inspanningen van onder meer de Koninklijke marechaussee en de Koninklijke marine te financieren, stelt het kabinet incidenteel € 25 miljoen euro beschikbaar.

Beleidsartikel 1 Inzet

Artikel 1 Inzet (Bedragen x € 1.000)

	Ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	367.889	- 78.288	289.601	10.022	22	22	22	22
Uitgaven	367.889	- 78.288	289.601	10.022	22	22	22	22
Programma uitgaven	367.889	- 78.288	289.601	10.022	22	22	22	22
Opdracht Inzet								
– Crisisbeheersingsoperaties / Verdeelartikel BIV (HGIS)	364.800	- 78.510	286.290	10.022	22	22	22	22
– Financiering nationale inzet krijgsmacht	3.089	22	3.111					
– Overige inzet	0	200	200					
Ontvangsten	26.774	- 10.000	16.774	1.576	0	0	0	0
Programma ontvangsten								
– Crisisbeheersingsoperaties (HGIS)	26.774	- 10.000	16.774	1.576				
– Overige inzet								

Bedragen x EUR 1 000

Omschrijving Uitgaven	INZET	FNIK	OVERIGE INZET	TOTAAL 2016	2017	2018 ev
Totaal beleidsmatige mutaties						
Algemene mutaties:						
Inboeken eindejaarsmarge inzet	49.214			49.214		
Doorwerking EJM HIGS	- 28.424			- 28.424		
Bijdrage vanuit het BIV naar defensieonderdelen	- 51.500			- 51.500		
Uitdeling prijsbijstelling		22		22	22	22
Specifieke mutaties:						
Overheveling BIV budget naar BH&OS	- 60.000			- 60.000		
Financiering vanuit het BIV door BH&OS voor inzet BSB	20.754			20.754		
Bijdrage vanuit het BIV voor inzet BSB naar de defensieonderdelen	- 20.754			- 20.754		
VN-Ontvangsten MINUSMA agv verlenging missie	10.000			10.000	10.000	
Doorwerking ontvangsten 2016	20.000			20.000	8.424	
Vrijgave ontvangsten MINUSMA	- 20.000			- 20.000	- 8.424	
Allocatie			200	200		
Interdepartementale budgetoverhevelingen						
Buza: bijdrage inzet Zr Ms Van Amstel	2.200			2.200		
Claim NCIA	6.000			6.000		
Herschikking Claim NCIA naar Investeringsen	- 6.000			- 6.000		
Totaal beleidsmatige mutaties	- 78.510	22	200	- 78.288	10.022	22

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik u naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke Mutaties

- Overheveling BIV budget naar BH&OS en Bijdrage vanuit het BIV voor inzet BSB naar de defensieonderdelen

Er wordt € 60 miljoen uit het BIV overgeheveld naar BZ en BH&OS. Vanuit dit bedrag worden activiteiten op het terrein van veiligheidssectorhervorming, bescherming van burgers in fragiele staten, rechtstaatontwikkeling en capaciteitsopbouw gefinancierd. Daar tegenover staat de overheveling vanuit BH&OS van € 20,8 miljoen die wordt gebruikt voor de inzet van de Brigade Speciale Beveiligingsopdrachten. Deze bijdrage wordt vervolgens weer uitgedeeld naar de uitvoerende defensieonderdelen.

- Doorwerking ontvangsten 2016 en VN ontvangsten MINUSMA

De eerder in 2015 ontvangen bijdrage van de VN verlaagt de geraamde ontvangsten voor 2016 en 2017. Echter door verlenging van de missie MINUSMA wordt voorzien dat de VN in 2016 een extra bijdrage levert van € 10 miljoen voor 2016 en eenzelfde bedrag in 2017.

- Allocatie

Dit betreft een reservering voor 2016 voor eventuele nakomende uitgaven in het kader van de bijstand bij de ramp met de MH-17. Om het beschikbare budget in stand te houden wordt uit de onderrealisatie uit 2015 (€ 0,2 miljoen) aan het budget van 2016 toegevoegd.

- Inzet Zr.Ms. Van Amstel in de Egeïsche Zee

De inzet van Zr.Ms. Van Amstel binnen het *Standing NATO Maritime Group* (SNMG) 2-vlootverband wordt uit het BIV en de brede HGIS gefinancierd.

Beleidsartikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten

Artikel 2 Taakuitvoering Zeestrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	689.550	35.372	724.922	28.582	34.609	43.818	50.866	50.684
Uitgaven	689.550	35.372	724.922	28.582	34.609	43.818	50.866	50.684
Programma uitgaven	125.054	5.037	130.091	5.976	6.961	11.982	13.698	13.696
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando ZSK	125.054	5.037	130.091					
Gereedstelling	15.957	1.972	17.929					
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	4.684		4.684					
Bijdrage aan agentschap	12.981	2.538	15.519					
– RWS	12.981	2.538	15.519					
– Instandhouding	96.116	527	96.643	5.976	6.961	11.982	13.698	13.696
Apparaatuitgaven	564.496	30.335	594.831	22.606	27.648	31.836	37.168	36.988
Personele uitgaven	502.604	28.339	530.943	22.754	27.728	31.837	37.085	36.905
– waarvan eigen personeel	502.604	22.839	525.443	22.754	27.728	31.837	37.085	36.905
– waarvan externe inhuur		5.500	5.500					
Materiële uitgaven	61.892	1.996	63.888	– 148	– 80	– 1	83	83
– waarvan ICT	2.657	179	2.836					
– waarvan overige exploitatie	59.235	1.817	61.052	– 148	– 80	– 1	83	83
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto								
Apparaatsontvangsten	19.951	– 4.313	15.638	– 3.750	– 3.750	– 3.750	– 3.750	– 3.750
Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Financiering vanuit BIV	4.450		4.450					
Spiegelen budgetten 2015	– 550	– 12.350	– 12.900					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		– 7.091	– 7.091	– 7.091	– 7.091	– 7.091	– 7.091	– 7.091
Herschikking korting personele exploitatie		– 476	– 476	– 394	– 394	– 394	– 394	– 394
Ontvlechting uitgestelde DGO		1.300	1.300					
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016	899	445	1.344	1.309	1.287	1.318	1.342	1.340
Intensivering basisgereedheid	5.000	6.495	11.495	13.033	19.371	28.640	35.740	35.740
– Verhogen materiële gereedheid	4.000	3.395	7.395	8.333	8.971	13.840	16.340	16.340
– Verhogen personele gereedheid		2.900	2.900	4.500	10.000	14.300	17.900	17.900
– Ondersteuning bedrijfsvoering		200	200	200	400	500	1.500	1.500
– Very high readiness joint taskforce	1.000		1.000	200	400	500	1.500	1.500
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		29.017	29.017	22.479	22.260	22.279	22.303	22.303
– Compensatie VUT Equivalent		3.033	3.033	3.033	3.033	3.033	3.033	3.033
– Compensatie vakbondscontributie		760	760					
– Dekking formatieproblematiek		150	150					
– Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord		– 4.267	– 4.267	– 4.272	– 4.229	– 4.233	– 4.237	– 4.237
– Uitdelen bovensectoraal akkoord		21.361	21.361	21.389	21.148	21.169	21.195	21.195
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten		1.992	1.992	2.329	2.308	2.310	2.312	2.312
– Herstelopslag ABP		1.170	1.170					
– Compensatie eigenhuishouding		4.818	4.818					
Doorwerking lagere ontvangsten		– 563	– 563					
<i>Specifieke mutaties</i>								
Interne herschikking	– 4.472	4.472	0					
Herschikking tussen defensie onderdelen	– 290	– 314	– 604	– 754	– 824	– 934	– 1.034	– 1.214
Allocatie		9.400	9.400					
Totaal mutaties	5.037	30.335	35.372	28.582	34.609	43.818	50.866	50.684

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke Mutaties

– Interne herschikking CZSK

Door een gewijzigde werkwijze in het logistiek systeem is een herschikking binnen de categorieën van de programma- en apparaatsuitgaven van het CZSK noodzakelijk.

– Herschikkingen tussen defensieonderdelen

Voor het CZSK betreft dit onder meer budgetoverhevelingen voor drukwerk naar DMO (JIVC), de bijdrage aan de Top Defensie Vorming en de overheveling van budgetten voor stagevergoedingen VeVa-leerlingen naar het CDC en de uitgaven voor instandhouding van vaartuigen vanuit de KMar.

– Allocatie

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft de inhuur van deskundigen voor de implementatie van SAP, uitloop van de SBK-regeling voor ontslagbescherming en de verhoogde personeels-toelage als gevolg van het gestegen prijspeil in het Caribisch gebied.

Beleidsartikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten

Artikel 3 Taakuitvoering Landstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	1.137.980	76.241	1.214.221	67.202	94.805	110.639	132.805	139.333
Uitgaven	1.137.980	76.241	1.214.221	67.202	94.805	110.639	132.805	139.333
Programma uitgaven	161.402	- 2.503	158.899	17.484	26.369	37.559	48.083	55.828
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LAS	161.402	- 2.503	158.899					
– Gereedstelling	47.613	4.083	51.696	1.901	5.045	13.471	12.611	11.606
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	11.251		11.251					
– instandhouding	113.789	- 6.586	107.203	15.584	21.324	24.088	35.472	44.222
Apparaatsuitgaven	976.578	78.744	1.055.322	49.717	68.436	73.080	84.722	83.505
Personele uitgaven	896.581	48.792	945.373	39.990	51.988	57.211	63.939	61.979
– waarvan eigen personeel	896.581	43.294	939.875	39.732	51.730	56.953	63.681	61.721
– waarvan externe inhuur		5.498	5.498	258	258	258	258	258
Materiële uitgaven	79.997	29.952	109.949	9.727	16.448	15.869	20.783	21.526
– waarvan overige exploitatie	79.997	29.952	109.949	9.727	16.448	15.869	20.783	21.526
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto								
Apparaatsontvangsten	20.523	- 977	19.546					

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties</i>								
Financiering vanuit BIV	4.450	6.000	10.450					
Spiegelen budgetten 2015	- 30.874	13.874	- 17.000					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		- 15.419	- 15.419	- 15.419	- 15.419	- 15.419	- 15.419	- 15.419
Herschikking korting personele exploitatie		- 255	- 255	- 459	- 459	- 459	- 459	- 459
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen		9.041	9.041	9.466	11.966	11.966	11.966	12.666
Ontvlechting uitgestelde DGO		3.100	3.100					
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016	1.185	587	1.772	1.699	1.777	1.766	1.768	1.781
Intensivering basisgereedheid	12.014	10.725	22.739	29.628	52.705	59.020	72.520	72.620
- <i>Verhogen materiële gereedheid</i>	12.500	4.658	17.158	19.666	26.006	25.220	31.220	31.320
- <i>Verhogen personele gereedheid</i>		6.300	6.300	9.400	18.400	25.500	33.000	33.000
- <i>Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering</i>					500	500	500	500
- <i>Verhogen geoefendheid</i>	- 486	- 233	- 719	562	7.799	7.800	7.800	7.800
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		55.366	55.366	40.813	40.454	40.484	40.518	40.518
- <i>Compensatie VUT Equivalent</i>		6.214	6.214	6.250	6.250	6.250	6.250	6.250
- <i>Compensatie vakbondscontributie</i>		1.660	1.660					
- <i>Dekking formatieproblematiek</i>		3.151	3.151					
- <i>Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord</i>		- 7.305	- 7.305	- 7.284	- 7.205	- 7.211	- 7.218	- 7.218
- <i>Uitdelen bovensectoraal akkoord</i>		38.105	38.105	37.999	37.604	37.637	37.675	37.675
- <i>Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten</i>		3.188	3.188	3.848	3.805	3.808	3.811	3.811
- <i>Herstelopslag ABP</i>		2.001	2.001					
- <i>Compensatie eigen huishouding</i>		8.352	8.352					
- <i>Doorwerking lagere ontvangsten</i>		- 977	- 977					
<i>Specifieke mutaties</i>								
Interne herschikking	3.709	- 3.709	0					
Herschikking tussen defensie onderdelen	7.013	- 3.515	3.498	1.474	3.781	13.281	21.911	27.626
Allocatie		3.700	3.700					
Interdepartementale budgetoverhevelin- gen	0	226	226					
- <i>Bijdrage VenJ voor mobiel toezicht veiligheid</i>		226	226					
Totaal mutaties	- 2.503	78.744	76.241	67.202	94.805	110.639	132.805	139.333

Toelichting op de mutaties

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke Mutaties

- *Interne herschikkingen CLAS*

Dit betreft een herschikking binnen de uitgavencategorieën van het CLAS om de budgetten te laten aansluiten op de artikelonderdelen en de hieraan gekoppelde activiteiten.

- *Herschikkingen tussen defensieonderdelen*

Voor het CLAS zijn de belangrijkste mutaties de toevoeging van budget voor het onderhoud van terreinvoertuigen (€ 6,8 miljoen) en de overhevelingen van de budgetten voor stagevergoedingen voor VeVa leerlingen naar het CDC (€ 3,5 miljoen).

– Allocatie

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft de inhuur van deskundigen voor de implementatie van SAP, uitloop van de SBK-regeling voor ontslagbescherming en een vergoeding voor de gewijzigde «Notice to Move» (sneller klaarstaan voor inzet) van de militairen die klaarstaan voor het leveren van nationale bijstand.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Dit betreft de bijdrage vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het uitvoeren van het uitgebreide Mobiel Toezicht Veiligheid.

Beleidsartikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten

Artikel 4 Taakuitvoering Luchtstrijdkrachten (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	633.799	39.096	672.895	24.669	31.590	41.079	47.140	46.988
Uitgaven	633.799	39.096	672.895	24.669	31.590	41.079	47.140	46.988
Programma uitgaven	153.559	14.352	167.911	6.556	9.250	15.240	16.347	16.339
Opdracht Gereedstelling en instandhouding Commando LSK	153.559	14.352	167.911	6.556	9.250	15.240	16.347	16.339
– Gereedstelling	13.244	– 500	12.744					
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	2.265		2.265					
– Instandhouding	140.315	14.852	155.167	6.556	9.250	15.240	16.347	16.339
Apparaatsuitgaven	480.240	24.744	504.984	18.113	22.340	25.839	30.793	30.649
Personele uitgaven	378.538	25.870	404.408	17.508	21.654	25.124	30.035	29.859
– waarvan eigen personeel	377.538	23.170	400.708	17.508	21.654	25.124	30.035	29.859
– waarvan externe inhuur	1.000	2.700	3.700					
Materiële uitgaven	101.702	– 1.126	100.576	605	686	715	758	790
– waarvan overige exploitatie	101.702	– 1.126	100.576	605	686	715	758	790
		0	0					
Apparaatsontvangsten	15.759	– 2.593	13.166	– 3.500	– 3.500	– 3.500	– 3.500	– 3.500
Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Financiering vanuit BIV	22.000		22.000					
Spiegelen budgetten 2015	– 12.200	– 4.100	– 16.300					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		– 6.545	– 6.545	– 6.545	– 6.545	– 6.545	– 6.545	– 6.545
Herschikking korting personele exploitatie		1.264	1.264	– 41	– 41	– 41	– 41	– 41
Ontvlechting uitgestelde DGO		1.000	1.000					
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016	1.092	723	1.815	1.830	1.828	1.814	1.824	1.810
Intensivering basisgereedheid	4.000	5.246	9.246	11.625	17.849	26.420	32.620	32.620
– Verhogen materiele gereedheid	4.000	1.846	5.846	6.825	9.849	14.520	16.320	16.320
– Verhogen personele gereedheid		3.400	3.400	4.800	7.900	11.800	16.200	16.200
– Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering					100	100	100	100
			0					
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		21.659	21.659	17.534	17.578	17.540	17.461	17.420
– Compensatie VUT Equivalent		2.987	2.987	2.987	2.987	2.987	2.987	2.987
– Compensatie vakbondscontributie		600	600					
– Dekking formatieproblematiek		1.264	1.264					
– Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord		– 3.076	– 3.076	– 3.065	– 3.065	– 3.057	– 3.029	– 3.016
– Uitsluiten bovensectoraal akkoord		16.045	16.045	15.994	16.041	15.999	15.910	15.866

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten		1.344	1.344	1.618	1.615	1.611	1.593	1.583
– Herstelopslag ABP		843	843					
– Compensatie eigenhuishouding		1.652	1.652					
Doorwerking lagere ontvangsten		– 193	– 193					
Specifieke mutaties			0					
Interne herschikking			0					
Herschikking tussen defensie onderdelen	– 540	– 79	– 619	201	856	1.826	1.756	1.724
Allocatie		5.700	5.700					
Interdepartementale budgetoverhevelingen			69	65	65	65	65	0
– Bijdrage VenJ voor mobiel toezicht veiligheid	0	69	69	65	65	65	65	0
– Bijdrage lenM medegebruik Radar Soesterberg		4	4				0	0
		65	65	65	65	65	65	
Totaal mutaties	14.352	24.744	39.096	24.669	31.590	41.079	47.140	46.988

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke uitgavenmutaties

– Herschikkingen tussen defensieonderdelen

Voor het CLSK zijn de belangrijkste mutaties de bijdrage aan Nieuwbouw Antenne Meetruimte en Elektronische Compatibiliteit (– € 0,5 miljoen) en de overheveling van budget voor de stagevergoedingen voor Veiligheid en Vakmanschap (VeVa) leerlingen naar het CDC (€ 120.000) en de toevoeging van € 175.000 voor het wegnemen van kleine onvolkomenheden in de bedrijfsvoering. Voor het overige betreft het diverse kleine budgetoverhevelingen.

– Allocatie

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft de inhuur van deskundigen voor de implementatie van SAP en de uitloop van de SBK-regeling voor ontslagbescherming,

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Dit betreft de bijdrage vanuit het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het uitvoeren van het uitgebreide Mobiel Toezicht Veiligheid (MTV) en Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor de bijdrage voor het medegebruik van de radar in Soesterberg.

Beleidsartikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee

Artikel 5 Taakuitvoering Koninklijke Marechaussee (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	319.517	33.037	352.554	12.262	13.483	14.736	15.736	15.736
Uitgaven	319.517	33.037	352.554	12.262	13.483	14.736	15.736	15.736

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Programma uitgaven	2.014	4.400	6.414	0	0	0	0	0
Opdracht Inzet KMAR	2.014	4.400	6.414					
– Gereedstelling	2.014	4.400	6.414					
Apparaatsuitgaven	317.503	28.637	346.140	12.262	13.483	14.736	15.736	15.736
Personele uitgaven	287.371	24.981	312.352	11.686	12.908	14.161	15.161	15.161
– waarvan eigen personeel	287.371	24.081	311.452	11.686	12.908	14.161	15.161	15.161
– waarvan externe inhuur		900	900					
Materiële uitgaven	30.132	3.656	33.788	576	575	575	575	575
– waarvan overige exploitatie	29.026	3.656	32.682	576	575	575	575	575
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	1.106	0	1.106					
Apparaatsontvangsten	4.590	– 182	4.408					

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Financiering vanuit BIV (incl. inzet BSB)	400	15.300	15.700					
Spiegelen budgetten 2015		400	400					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		– 5.455	– 5.455	– 5.455	– 5.455	– 5.455	– 5.455	– 5.455
Herschikking korting personele exploitatie		– 554	– 554	– 74	– 74	– 74	– 74	– 74
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen		1.090	1.090	1.206	1.206	1.206	1.206	1.206
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016		225	225	222	221	221	221	221
Intensivering basisgereedheid	0	2.453	2.453	2.582	3.962	5.200	6.200	6.200
– Verhogen materiële gereedheid		1.153	1.153	782	562	300	300	300
– Verhogen personele gereedheid		1.300	1.300	1.800	3.400	4.900	5.900	5.900
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		17.200	17.200	13.730	13.576	13.591	13.591	13.591
– Compensatie VUT Equivalent		2.436	2.436	2.436	2.436	2.436	2.436	2.436
– Compensatie vakbondscontributie		570	570					
– Dekking formatieproblematiek		1.110	1.110					
– Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord		– 2.321	– 2.321	– 2.359	– 2.322	– 2.325	– 2.325	– 2.325
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten		998	998	1.238	1.215	1.217	1.217	1.217
– Herstelopslag ABP		635	635					
– Uitdelen bovensectoraal akkoord		12.213	12.213	12.415	12.247	12.263	12.263	12.263
– Compensatie eigen huishouding		1.559	1.559					
Doorwerking lagere ontvangsten		– 182	– 182					
<i>Specifieke mutaties</i>								
Interne herschikking	4.000	– 4.000	0					
Herschikking tussen defensie onderdelen		– 372	– 372	– 172	– 172	– 172	– 172	– 172
Allocatie		2.300	2.300					
Interdepartementale budgetoverhevelin- gen	0	232	232	223	219	219	219	219
Bijdrage door OM voor afpakbudget		232	232	223	219	219	219	219

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– *Herschikkingen tussen defensie onderdelen*

Voor de KMar zijn de belangrijkste mutaties de bijdrage aan de multifunctionele smartboards en de bijdrage aan de Top Defensie Vorming naar het CDC (artikel 8) en de instandhouding van KMar vaartuigen naar het CZSK (artikel 2).

– *Allocatie*

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft de inhuur van deskundigen voor de implementatie van SAP en de uitloop van de SBK-regeling voor ontslagbescherming.

Beleidsartikel 6 Investerings Krijgsmacht

Artikel 6 Investerings Krijgsmacht (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	1.479.879	269.268	1.749.147	- 161.856	- 15.667	42.652	183.914	36.827
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	1.092.306	375.873	1.468.179	- 149.059	- 131	25.384	166.655	18.246
Opdracht Voorzien in infrastructuur	145.000	- 36.191	108.809	419	300	13.213	13.259	14.125
Opdracht Voorzien in ICT	157.105	- 73.986	83.119	- 16.787	- 19.407	484	428	884
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	57.175	4.240	61.415	3.514	3.514	3.514	3.515	3.515
Bijdrage aan de NAVO	28.293	- 668	27.625	57	57	57	57	57
Uitgaven	1.446.203	- 109.404	1.336.799	- 161.856	- 15.667	42.652	183.914	36.827
Programma uitgaven	1.446.203	- 109.404	1.336.799	- 161.856	- 15.667	42.652	183.914	36.827
Opdracht Voorzien in nieuw materieel	916.210	- 36.755	879.455	- 149.059	- 131	25.384	166.655	18.246
Opdracht Voorzien in infrastructuur waarvan agentschap RVB	253.820	- 32.000	221.820	419	300	13.213	13.259	14.125
Opdracht Voorzien in ICT waarvan SSO DMO/OPS	177.200	- 40.000	137.200			13.000	13.000	14.000
Opdracht Voorzien in ICT	190.705	- 54.714	135.991	- 16.787	- 19.407	484	428	884
Bekostiging Wetenschappelijk onderzoek	58.721	0	58.721					
Bijdrage aan de NAVO	57.175	3.515	60.690	3.514	3.514	3.514	3.515	3.515
Bijdrage aan de NAVO	28.293	10.550	38.843	57	57	57	57	57
Programma ontvangsten	77.636	295	77.931	0	0	0	0	0
– Verkoopopbrengsten groot materieel	58.586	0	58.586					
– Verkoopopbrengsten infrastructuur	17.180	0	17.180					
– Overige ontvangsten	1.870	295	2.165					

Omschrijving	art 6.1 nieuw materiaal	art 6.2 infra- structuur	art 6.3 ICT	art 6.4 WOO	art 6.5 NAVO	Totaal Pro- gramma uitgaven
Beleidsmatige mutaties						
Algemene mutaties:						
inboeken eindejaarsmarge	79.422					79.422
Doorwerking eindejaarsmarge	- 22.050	4.191	19.272	- 725	11.218	11.906
Financiering vanuit BIV (incl. inzet BSB)	7.509					7.509
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen			- 13.672			- 13.672
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016	1.837	509	382	115	57	2.900
Intensivering basisgereedheid	4.000					4.000
– Verhogen materiele gereedheid	4.000					4.000
<i>Specifieke mutaties</i>						
Kasschuif herijking DIP	- 100.000	- 40.000	- 60.000			- 200.000

Omschrijving	art 6.1 nieuw materiaal	art 6.2 infra- structuur	art 6.3 ICT	art 6.4 WOO	art 6.5 NAVO	Totaal Pro- gramma uitgaven
Claim NCIA		6.000				6.000
Doorwerking ontvangsten			295			295
Interne herschikking	- 500		500	725	- 725	0
Herschikking tussen defensie onderdelen	- 6.973	- 2.700	- 1.196			- 10.869
Interdepartementale budgetoverhevelingen			- 295	3.400		3.105
<i>EZ BTW compensatie TNO projecten</i>				<i>3.400</i>		<i>3.400</i>
<i>Terugstorting budget nav Europese subsidie API-3</i>			<i>- 295</i>			<i>- 295</i>
Totaal beleidsmatige mutaties	- 36.755	- 32.000	- 54.714	3.515	10.550	- 109.404

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Verplichtingen

Het totale verplichtingenbudget van de investeringen is met € 460 miljoen bijgesteld om voldoende verplichtingenruimte te hebben voor de Multi Role Tanker Transport (MRTT-capaciteit).

Toelichting uitgavenbudget

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– Interne herschikkingen investeringen Krijgsmacht

Voor het project samenvoegen luchtverkeersleiding Nederland en luchtverkeersleiding Schiphol wordt € 0,5 miljoen van het budget voorzien in nieuw materieel herschikt naar voorzien in IT. Onderrealisatie in het NAVO-budget (€ 0,725 miljoen) wordt ingezet ten behoeve van het Wetenschappelijk Onderzoek Overheid (WOO)

– Herschikkingen tussen defensie onderdelen

Bij de overdracht van het project naar het defensieonderdeel wordt het gereserveerde extra benodigde exploitatiebudget overgeheveld. Bij de opdracht voorzien in nieuw materieel betreft dat de mutaties:

- de extra benodigde exploitatiereeks Amarak (€ 0,223 miljoen, meerjarig € 0,731 miljoen);
- uitbesteding terreinvoertuigen (naar de CLAS) € 6,75 miljoen (structureel oplopend naar € 29 miljoen in 2021).

Bij de opdracht voorzien in infrastructuur zijn dit het uitdelen van het budget voor het wegnemen van een aantal kleine onvolkomenheden in de bedrijfsvoering (€ 3,2 miljoen) en de bijdrage voor Nieuwbouw EMC en Antenne Meetruimte LCW (€ 0,5 miljoen).

Bij de opdracht voorzien in IT betreft het de kosten voor de SAP licentie (€ 1,2 miljoen), de *HR Elevation Data Exchange* (€ 0,341 miljoen) en de bijdrage vanuit budget voor het wegnemen van een aantal kleine onvolkomenheden in de bedrijfsvoering (€ 0,345 miljoen).

– Kasschuif herijking DIP

Er vindt een kasschuif plaats ten behoeve van de herijking van de investeringsplannen. De middelen komen in de jaren 2019–2021 weer beschikbaar. De kasschuif werkt door op de uitgavenreeks aan het agentschap RVB.

– Nieuwbouw NCIA

Vanuit de resterende HGIS-eindejaarsmarge 2015 wordt € 6 miljoen beschikbaar gesteld voor de meerkosten van het *NATO Communications and Information Agency (NCIA)*. Het restant van de kosten wordt gedekt uit het investeringsplan. Van de gemeente Den Haag wordt een bijdrage van € 750.000 verwacht.

Beleidsartikel 7 Ondersteuning Krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie

Artikel 7 Ondersteuning krijgsmacht door Defensie Materieel Organisatie (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	743.894	38.018	781.912	49.394	55.510	70.380	75.978	66.352
Uitgaven	743.894	38.018	781.912	49.394	55.510	70.380	75.978	66.352
Programma uitgaven	326.518	- 1.745	324.773	19.597	22.461	30.479	33.521	33.518
Opdracht Logistieke ondersteuning	326.518	- 1.745	324.773	19.597	22.461	30.479	33.521	33.518
– Gereedstelling	231.467	- 3.650	227.817	10.329	10.523	12.823	12.923	12.923
– Instandhouding	95.051	1.905	96.956	9.268	11.938	17.656	20.598	20.595
Apparaatsuitgaven	417.376	39.763	457.139	29.797	33.049	39.901	42.457	32.834
Personele uitgaven	171.521	19.565	191.086	10.576	11.834	13.143	15.476	15.476
– waarvan eigen personeel	167.024	7.362	174.386	10.576	11.834	13.143	15.476	15.476
– waarvan externe inhuur	4.497	12.203	16.700					
Materiële uitgaven	245.855	20.198	266.053	19.221	21.215	26.758	26.981	17.358
– waarvan ICT	35.339	- 8.637	26.702					
– waarvan ICT; bijdrage aan SSO								
DMO OPS	157.208	25.717	182.925	18.007	19.857	25.378	25.487	20.368
– waarvan overige exploitatie	53.099	2.994	56.093	1.214	1.358	1.380	1.494	- 3.010
– waarvan overige exploitatie; bijdrage aan SSO Paresto	209	124	333					
Apparaatsontvangsten	42.933	- 24	42.909					

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Financiering vanuit BIV incl inzet BSB		10.700	10.700					
Doorwerking eindejaarsmarge		9.417	9.417					
Spiegelen budgetten 2015		200	200					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		46.567	46.567	46.567	46.567	46.567	46.567	46.567
Herschikking korting personele exploitatie		354	354	518	518	518	518	518
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen		75	75	113	113	113	113	113
Ontvlechting uitgestelde DGO		- 5.400	- 5.400					
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016		3.811	3.811	3.854	3.774	3.639	3.718	3.755
Intensivering basisgereedheid	0	12.487	12.487	17.650	23.144	29.235	39.535	39.535
– Verhogen materiële gereedheid		1.898	1.898	1.072	929	720	920	920
– Verhogen personele gereedheid		1.800	1.800	3.500	5.300	7.000	9.200	9.200
– Verhogen geoefendheid		1.489	1.489	2.978	4.515	5.515	6.515	6.515
– Very high readiness joint taskforce		1.000	1.000					

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
– Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering		6.300	6.300	10.100	12.400	16.000	22.900	22.900
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		24.551	24.551	19.576	19.187	19.044	19.037	19.010
– Compensatie VUT Equivalent		1.448	1.448	1.448	1.448	1.448	1.448	1.448
– Compensatie vakbondscontributie		460	460					
– Dekking formatieproblematiek		2.247	2.247					
– Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord		– 4.777	– 4.777	– 4.584	– 4.486	– 4.444	– 4.442	– 4.434
– Uitdelen bovensectoraal akkoord		20.710	20.710	19.972	19.545	19.387	19.379	19.349
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten		2.690	2.690	2.740	2.680	2.653	2.652	2.647
– Herstelopslag ABP		1.312	1.312					
– Compensatie eigen huishouding		461	461					
Doorwerking lagere ontvangsten eigen huishouding		– 54	– 54					
<i>Specifieke mutaties</i>								
Interne herschikking			0					
Herschikking tussen defensie onderdelen		7.903	7.903	4.912	4.800	4.800	4.800	4.762
Allocatie		12.800	12.800					
Vrijgave transitiebudget		– 1.700	– 1.700					
Doorwerking ontvangsten		3.350	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350
Loon- en Prijsbijstelling tranches 2016 (Attaches)		479	479	453	453	453	453	453
Interdepartementale budgetoverhevelin- gen		500	500					
– Bijdrage VenJ voor inzet liasons		500	500				0	0
Totaal mutaties	0	125.561	126.040	96.993	101.906	107.719	118.091	118.063

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– Herschikkingen tussen defensie onderdelen

Voor DMO betreft dit onder meer de extra IT behoefte van de MIVD voor contra terrorisme (€ 0,7 miljoen), geregistreerd drukwerk (€ 0,2 miljoen) en toevoeging aan het IT budget vanuit het artikel Nominaal en onvoorzien (€ 10 miljoen).

– Allocatie

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft:

- aanschaf munitie ter vermindering van de druk op de voorraden;
- ontslagbescherming, dit betreft de uitloop van de SBK regelgeving;
- het handhaven van het afgesproken servicepercentage van 95% voor het KPU bedrijf;
- aanschaf van een alarmeringssysteem;
- invulling aanbevelingen Interdepartementaal Beleids Onderzoek (IBO), de middelen worden aangewend bij de implementatie van de aanbevelingen uit het IBO.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Dit betreft de bijdrage aan het Ministerie van Financiën voor categoriemanagement, de bijdrage aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor het gebruik van C2000 en de bijdrage vanuit het Ministerie van Infrastructuur en Milieu voor medegebruik van de radar van Soesterberg.

Beleidsartikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando Diensten Centrum

Artikel 8 Ondersteuning krijgsmacht door Commando DienstenCentra (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	1.040.571	117.240	1.157.811	96.993	101.906	107.719	118.091	118.063
Uitgaven	1.040.571	126.040	1.166.611	96.993	101.906	107.719	118.091	118.063
Programma uitgaven								
Opdracht Dienstverlenende eenheden								
– <i>Gereedstelling</i>								
– <i>Instandhouding</i>								
Apparaatsuitgaven	1.040.571	<i>126.040</i>	1.166.611	96.993	101.906	107.719	118.091	118.063
Personele uitgaven	491.975	<i>32.530</i>	524.505	<i>26.898</i>	<i>29.254</i>	<i>31.089</i>	<i>34.166</i>	<i>34.101</i>
– waarvan eigen personeel	476.730	33.319	510.049	26.445	28.801	30.636	33.713	33.648
– waarvan externe inhuur	5.646	– 1.268	4.378					
– waarvan overig; attachés	9.599	479	10.078	453	453	453	453	453
Materiële uitgaven	548.596	93.510	642.106	70.095	72.652	76.630	83.925	83.962
Huisvesting en infrastructuur (incl. bijdrage agentschap RVB)	341.756	2.023	343.779	4.877	2.836	2.318	16.480	16.480
– <i>waarvan bijdrage agentschap RVB, zie huisvesting en infrastructuur</i>	226.806	16.343	243.149					
Overige exploitatie (incl bijdrage SSO Paresto)	206.840	91.487	298.327	65.218	69.816	74.312	67.445	67.482
– <i>waarvan bijdrage door SSO Paresto (catering; overige exploitatie)</i>	29.367	0	29.367					
– <i>waarvan overig; attachés</i>	7.122	617	7.739					
Apparaatsontvangsten	53.611	9.446	63.057	10.600	10.600	10.600	10.600	10.600

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Financiering vanuit BIV incl inzet BSB		10.700	10.700					
Doorwerking eindejaarsmarge		9.417	9.417					
Spiegelen budgetten 2015		200	200					
Herschikking budgetten werkkostenrege- ling		46.567	46.567	46.567	46.567	46.567	46.567	46.567
Herschikking korting personele exploitatie		354	354	518	518	518	518	518
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen		75	75	113	113	113	113	113
Ontvlechting uitgestelde DGO		– 5.400	– 5.400					
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016		3.811	3.811	3.854	3.774	3.639	3.718	3.755
Intensivering basisgereedheid	0	12.487	12.487	17.650	23.144	29.235	39.535	39.535
– <i>Verhogen materiele gereedheid</i>		1.898	1.898	1.072	929	720	920	920
– <i>Verhogen personele gereedheid</i>		1.800	1.800	3.500	5.300	7.000	9.200	9.200
– <i>Verhogen geoefendheid</i>		1.489	1.489	2.978	4.515	5.515	6.515	6.515
– <i>Very high readiness joint taskforce</i>		1.000	1.000					
– <i>Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering</i>		6.300	6.300	10.100	12.400	16.000	22.900	22.900
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden		24.551	24.551	19.576	19.187	19.044	19.037	19.010
– <i>Compensatie VUT Equivalent</i>		1.448	1.448	1.448	1.448	1.448	1.448	1.448
– <i>Compensatie vakbondscontributie</i>		460	460					
– <i>Dekking formatieproblematiek</i>		2.247	2.247					
– <i>Besparing pensioenlasten ter financie- ring AV akkoord</i>		– 4.777	– 4.777	– 4.584	– 4.486	– 4.444	– 4.442	– 4.434
– <i>Uitdelen bovensectoraal akkoord</i>		20.710	20.710	19.972	19.545	19.387	19.379	19.349
– <i>Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten</i>		2.690	2.690	2.740	2.680	2.653	2.652	2.647
– <i>Herstelopslag ABP</i>		1.312	1.312					

Omschrijving	Pro- gramma uitgaven	Apparaat uitgaven	Totaal	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
– <i>Compensatie eigen huishouding</i>		461	461					
Doorwerking lagere ontvangsten eigen huishouding		– 54	– 54					
<i>Specifieke mutaties</i>			0					
Interne herschikking			0					
Herschikking tussen defensie onderdelen		7.903	7.903	4.912	4.800	4.800	4.800	4.762
Allocatie		12.800	12.800					
Vrijgave transitiebudget		– 1.700	– 1.700					
Doorwerking ontvangsten		3.350	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350	3.350
Loon- en Prijsbijstelling tranches 2016 (Attaches)		479	479	453	453	453	453	453
Interdepartementale budgetoverhevelingen		500	500					
– <i>Bijdrage VenJ voor inzet liasons</i>		500	500				0	0
Totaal mutaties	0	125.561	126.040	96.993	101.906	107.719	118.091	118.063

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– *Herschikkingen tussen defensie onderdelen*

Voor het CDC betreft dit met name de stagevergoedingen voor de VeVa leerlingen (€ 4,2 miljoen), de multifunctionele smartboards (€ 0,2 miljoen), de NLDA opleidingen Oberammergau en de Top Defensie Vorming (€ 0,5 miljoen), *employer branding* (€ 0,6 miljoen) en kleine onvolkomenheden in de bedrijfsvoering (€ 2 miljoen).

– *Allocatie*

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft:

- transport / niet operationeel dienstvervoer: de tekorten worden grotendeels gecompenseerd ter voorkoming dat er oefeningen niet door kunnen gaan vanwege het ontbreken van middelen voor transport;
- ontslagbescherming: dit betreft de uitloop van de SBK regelgeving;
- onderzoek MGGZ: de Minister van Defensie heeft besloten om jaarlijks een bedrag van € 0,5 miljoen extra ter beschikking te stellen voor wetenschappelijk onderzoek;
- instandhouding infrastructuur (RVB): de middelen zijn benodigd voor het realiseren van het instandhoudingsprogramma voor infrastructuur van het RVB.

– *Vrijgave transitiebudget CDC*

De Minister van Defensie heeft op 23 september 2015 besloten om de Uitbesteding Cateringdiensten Defensie niet in de huidige vorm voort te zetten (Kamerstuk 34 300 X nr. 5). Dit betekent dat niet zal worden overgegaan tot aanbesteding van de cateringdienstverlening in één keer, maar dat Paresto als regie-organisatie een meer geleidelijk traject met een intensievere samenwerking met de markt zal zoeken. Het hiervoor gereserveerde transitiebudget van CDC ad € 1,7 miljoen valt hiermee vrij.

– Doorwerking ontvangsten

Dit betreft de hoger bijgestelde ontvangsten van de geneeskundige ontvangsten bij het CDC (€ 3,4 miljoen) als gevolg van bijgestelde normbedragen van de tweedelijnszorg.

– Interdepartementale budgetoverhevelingen

Dit betreft bijdrage van het Ministerie van Veiligheid en Justitie voor de inzet van 2 KMar liaisons op de ambassades van Peru en Kenia.

Niet-Beleidsartikel 9 Algemeen

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	100.136	6.359	106.495	352	359	357	353	352
Uitgaven	100.136	7.259	107.395	352	359	357	353	352
Programma uitgaven								
Subsidies en bijdragen	24.173	7.909	32.082	43	44	44	43	43
Bijdrage NAVO en internationale samenwerking	42.364	15.097	57.461	10.285	10.288	10.287	10.286	10.285
Overige uitgaven	33.599	- 15.747	17.852	- 9.976	- 9.973	- 9.974	- 9.976	- 9.976
Omschrijving			Totaal Pro- gramma uitgaven	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties								
<i>Algemene mutaties:</i>								
Doorwerking eindejaarsmarge			1.400					
Spiegelen budgetten 2015			14.800					
Herschikking budgetten werkkostenregeling			- 10.202	- 10.202	- 10.202	- 10.202	- 10.202	- 10.202
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016			701	674	681	679	675	674
Intensivering basisgereedheid			0	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
– <i>Very high readiness joint taskforce</i>				<i>10.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>	<i>10.000</i>
<i>Specifieke mutaties</i>								
Herschikking tussen defensie onderdelen			- 660	- 120	- 120	- 120	- 120	- 120
Allocatie			1.400					
Interdepartementale budgetoverhevelingen			- 180	0				
– <i>Bijdrage ocv voor NIOD onderzoek Srebrenica</i>			<i>- 180</i>				<i>0</i>	<i>0</i>
Totaal mutaties			7.259	352	359	357	353	352

Toelichting op de mutaties (uitgaven)

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– *Herschikking tussen defensie onderdelen*

Voor dit artikel betreft het de budgetoverheveling naar het CDC voor *employer branding*.

– Allocatie

Voor enkele actuele prioriteiten heeft allocatie van middelen plaats gevonden:

- inhuur SAP deskundigen: deze deskundigheid is nodig voor het uitvoeren van de laatste migraties in het SAP;
- de bijdrage voor het project FRONT (oprichting van een krijgsmacht-breed innovatiecentrum).

Niet-Beleidsartikel 10 Centraal Apparaat

Artikel 10 Centraal apparaat (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	1.595.554	- 43.430	1.552.124	2.853	- 5.794	48.742	65.320	75.939
Uitgaven	1.595.554	- 6.730	1.588.824	2.853	- 5.794	48.742	65.320	75.939
Apparaatsuitgaven	1.595.554	- 6.730	1.588.824	2.853	- 5.794	48.742	65.320	75.939
Personele uitgaven	1.580.035	- 7.297	1.572.738	1.413	- 6.882	47.638	64.212	74.834
– waarvan eigen personeel	126.060	10.022	136.082	9.245	11.090	12.262	15.262	15.262
– waarvan externe inhuur	3.588	830	4.418					
– waarvan pensioenen en uitkeringen	1.266.244	- 6.534	1.259.710	- 5.489	- 20.269	32.534	40.808	47.100
– waarvan wachtgelden, inactiviteitswedden en SBK-gelden	184.143	- 11.615	172.528	- 2.343	2.297	2.842	8.142	12.472
Materiële uitgaven	15.519	567	16.086	1.440	1.088	1.104	1.108	1.105
– waarvan overig	15.138	567	15.705	1.274	920	933	933	933
– waarvan bijdrage aan SSO Paresto	381	0	381					
Totaal ontvangsten	6.818	35	6.853	37	37	37	37	37

Omschrijving	Apparaat uitgaven	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Beleidsmatige mutaties						
<i>Algemene mutaties:</i>						
Financiering vanuit BIV (inzet BSB)	686					
Doorwerking eindejaarsmarge	36.700					
Spiegelen budgetten 2015	1.600					
Herschikking budgetten werkkostenregeling	- 1.091	- 1.091	- 1.091	- 1.091	- 1.091	- 1.091
Herschikking korting personele exploitatie	- 168	218	218	218	218	218
Uitdelen Cyber 2015 OB maatregelen	1.548	2.532	2.532	2.532	2.532	2.532
Uitdeling prijsbijstelling tranche 2016	156	166	168	171	175	172
Intensivering basisgereedheid	2.741	3.317	6.010	8.086	11.086	11.086
– Verhogen materiële gereedheid	547	229	124	0		
– Verhogen personele gereedheid	700	1.200	2.200	3.400	3.900	3.900
– Verhogen ondersteuning bedrijfsvoering	1.400	1.700	3.200	4.200	6.700	6.700
– Verhogen geoefendheid	94	188	486	486	486	486
Bijstellen formatiebudgetten nav gewijzigde arbeidsvoorwaarden	5.429	- 9.588	- 16.570	34.887	42.461	49.083
– Compensatie VUT Equivalent	- 26.550	- 26.586	- 26.586	- 26.586	- 26.586	- 26.586
– Compensatie vakbondscontributie	100					
– Dekking formatieproblematiek	753					
– Besparing pensioenlasten ter financiering AV akkoord	- 8.730	- 8.363	- 8.207	- 7.559	- 7.404	- 7.346
– Uitdelen bovensectoraal akkoord	44.439	42.737	42.114	38.800	38.159	38.098
– Loonbijstelling sociale lasten en pensioenlasten	7.579	7.803	7.620	7.162	6.963	6.650
– Herstelopslag ABP	1.884					
– Compensatie eigen huishouding	57					
– AOW gat compensatie	- 14.103	- 25.179	- 31.511	23.070	31.329	38.267
Doorwerking lagere ontvangsten eigen huishouding	- 7					
<i>Specifieke mutaties</i>						
Herschikking tussen defensie onderdelen	- 384	- 61	- 61	- 61	- 61	- 61
Allocatie	- 16.300					
Kasschuif pensioenen	- 10.000	10.000				
Kasschuif SBK	- 28.000	- 3.000	3.000	4.000	10.000	14.000

Omschrijving	Apparaat uitgaven	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Interdepartementale budgetoverhevelingen	360	360				
– Financiering project MIVD	360	360			0	0
Totaal mutaties	– 6.730	2.853	– 5.794	48.742	65.320	75.939

Toelichting op de mutaties

Voor de algemene mutaties verwijs ik naar de toelichtingen onder artikel 12 Nominaal en onvoorzien.

Specifieke mutaties

– *Herschikking tussen defensieonderdelen*

Voor dit artikel betreft het de budgetoverheveling naar het DMO voor de extra IT behoefte en de NLDA opleidingen.

– *Allocatie*

Voor enkele prioriteiten is extra budget toegewezen. Het betreft de afdekking van de defensie brede koersverschillen.

Interdepartementale budgetoverhevelingen

Betreft de projectbijdrage van het Ministerie van Binnenlandse Zaken voor MIVD.

– *Kasschuif pensioenen en SBK*

Met een kasschuif worden de ramingen van pensioenen en SBK aangesloten op het aangepaste verloop van de uitgaven.

Niet-Beleidsartikel 11 Geheime uitgaven

Artikel 11 Geheime uitgaven (bedragen x € 1.000)

	ontwerp- begroting 2016	Mutatie 1e supple- toire begroting 2016	Stand 1e supple- toire begroting 2016	mutatie 2017	mutatie 2018	mutatie 2019	mutatie 2020	mutatie 2021
Verplichtingen	5353	37	5.390	37	37	37	37	37
Geheime uitgaven	5353	37	5.390	37	37	37	37	37
Totaal uitgaven	5353	37	5.390	37	37	37	37	37

Toelichting op de mutaties

Geen mutaties.